

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA GEOGRAFII WOJENNEJ

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział
09975

TAJNE

Egz. Nr 2

ppłk DYDA

METODA SPORZĄDZENIA NOTATKI
WOJSKOWO-GEOGRAFICZNEJ

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
BIBLIOTEKA TAJNA

013886

12537

REMBERTÓW

STYCZEŃ

1957

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA GEOGRAFII WOJENNEJ

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział _____

Nr 09975

TAJNE

Egz. Nr 2

ppłk DYDA

**METODA SPORZĄDZENIA NOTATKI
WOJSKOWO-GEOGRAFICZNEJ**

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
WARSZAWA
WARSZAWA
WARSZAWA

013886

12537

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
Im. gen. hr. K. Świerczewskiego

KATEDRA GEOGRAFII WOJENNEJ

ZATWIERDZAM
ZGA KOMENDANTA ASG
do spraw naukowych

T A J N E

Egz. nr 0000 2

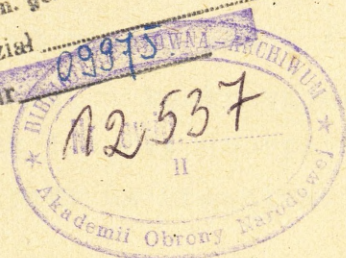
/-/-/ B I E N
gen. bryg.

Opis. not 12357h

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. hr. K. Świerczewskiego

Dział

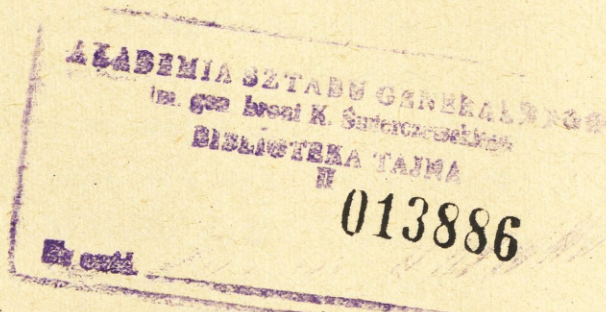
Nr

ppłk. D Y D A

/ Wykład /

SPORZADZENIA
METODA SPORZADZENIA NOTATKI WOJSKOWO-GEOGRAFICZNEJ.

REMBERTÓW

Styczeń

1957r.

Temat: Metoda sporządzania notatki wojskowo-geograficznej.

W e l: Zapoznać słuchaczy z przeznaczeniem i zasadami sporządzania notatki wojskowo-geograficznej.

Czas: 2 godz. szkolne.

Metoda: Wykład.

Wstęp:

1. Metody studiowania własności terenowych oraz źródła danych o terenie.
2. Notatka wojskowo-geograficzna, jej przeznaczenie i rodzaje.
3. Treść notatki wojskowo-geograficznej.

W s t e p:

Działania bojowe wojsk, bez względu na ich skalę i znaczenie przebiegają w konkretnym terenie, w konkretnych warunkach geograficznych, ekonomicznych i społeczno-politycznych, które wywierają określony wpływ na organizację i prowadzenie walki zbrojnej.

Teren - obok nieprzyjaciela, sił własnych i czasu - jest jednym z ważniejszych czynników położenia bojowego, który wpływa stale i bezpośrednio na działania bojowe wojsk, ułatwia lub utrudnia wykonanie zadania i dlatego wchodzi we wszystkie kalkulacje i obliczenia taktyczno-operacyjne.

Od warunków terenowych w znacznej mierze zależą:

- wybór kierunku głównego uderzenia w natarciu oraz w kierunku głównego wysiłku w obronie;
- ugrupowanie bojowe wojsk;
- charakter i możliwość wykonania manewru;
- charakter i głębokość zadań bojowych;
- organizacja i warunki współdziałania;
- użycie i rodzaj^W wojsk i wykorzystanie współczesnej techniki bojowej;
- warunki zabezpieczenia bojowego działań;
- organizacja dowodzenia i łączności;

- organizacja i praca tyłów;
- kierowanie operacją i walką.

Umiejętne wykorzystanie terenu pozwala zachować zdolność bojową wojsk i osiągnąć zwycięstwo kosztem mniejszych strat w ludziach, technice i materiale wojennym.

Prawidłowa ocena kierunku operacyjnego nie może się opierać tylko na analizie warunków naturalnych obszaru i jego pokrycia, a musi sięgnąć głębiej i uwzględniając warunki ekonomiczne i polityczne / rejonu, poza lub kierunku działań, w powiązaniu z zadaniem i pozostałymi czynnikami położenia bojowego.

Bogate doświadczenia Armii Radzieckiej i Ludowego Wojska Polskiego z okresu drugiej wojny światowej wskazują, że umiejętne wykorzystanie terenu zależy przede wszystkim od głębokiej i wszechstronnej znajomości danego rejonu lub pasa działań oraz należytego przygotowania dowództwa, sztabów i wojsk do prowadzenia walki w dowolnych warunkach terenowych / górach, terenie lesisto - bagnistym, osiedlach, w zimie i t.d./.

Studiowanie terenu na szczeblu operacyjnym różni się od tej samej czynności na szczeblu taktycznym, przede wszystkim rozmiarami terytorium oraz problematyką i zakresem studiów.

Dowódcę operacyjnego - obok czynników fizyczno-geograficznych i pokrycia terenu, interesują zagadnienia własności ekonomicznych i społeczno-politycznych rejonu lub pasa działań

Jak i przy pomocy jakich metod można i należy studiować teren i jego właściwości w toku działań bojowych ?

1. Metoda studiowania właściwości terenowych oraz źródła danych o terenie.

Każdy dowódca i sztab wypracowuje własną metodę i sposoby studiowania terenu w zależności od położenia bojowego, indywidualnego przygotowania operacyjno-taktycznego i właściwości osobistych.

W dziedzinie oceny terenu można przejawiać dużą aktywność i inicjatywę jednak istnieją metody najbardziej celowe opracowane teoretycznie i sprawdzone w praktyce, prowadzące do prawidłowego poznania terenu, warunków społeczno-politycznych i ekonomicznych.

Do metod najbardziej typowych i stosowanych w wojskach należą:

- studiowanie terenu według mapy;
- studiowania terenu metodą rekonesansu;
- studiowanie terenu na podstawie zdjęć lotniczych i danych rozpoznania wojskowego;
- studiowanie terenu na podstawie materiałów wojskowo-geograficznych.

a/ Studiowanie terenu według mapy.

Studiowanie terenu przy pomocy mapy jest najczęstszym i najszerzej praktykowanym sposobem, stosowanym we wszystkich współczesnych armiach oraz we wszystkich rodzajach wojsk, wchodzących w skład sił zbrojnych.

Mapa wojskowa geograficzna lub specjalna, a szczególnie mapa o dużej skali, daje poglądowy obraz najważniejszych elementów terenu / ukształtowania, rzek, masywów leśnych, dróg, miejscowości itp/

Mapa pozwala na przestudiowanie terenu położonego w dowolnym rejonie / po stronie własnej i przeciwnika / przy stosunkowo niedużym zużyciu czasu oraz sił i środków. Studiowanie terenu przy pomocy samej tylko mapy, nie może dać pełnego obrazu właściwości terenowych danego pasa, rejonu lub kierunku,

Mapa wojskowa nie ujmuje, gdyż nie może uwidocznić i obrazować wszystkich różnorodnych elementów terenu.

W szczególności ~~nie uwzględnia~~ ~~zazwyczaj~~ ~~najaktual-~~niejszych zmian zaszytych i bez przerwy zachodzących w terenie i pokryciu. Nawet najnowsze wydanie mapy może zawierać przestarzałą treść, gdyż bez przerwy powstają nowe drogi, budowle i osiedla zmieniające obraz terenu.

Tuż zmiany w terenie powstają szczególnie podczas działań bojowych na skutek zniszczeń i ewakuacji / zniszczenia linii komunikacyjnych, miast, osiedli, lasów; ewakuacja ludności, przemysłu i t.p. /.

Mapy nie uwidaczniają powstających zmian w zależności od pór roku i warunków meteorologicznych.

Bagna, rzeki i jeziora zimą mogą nie stanowić żadnej przeszkody dla działań bojowych, a jesienią i wiosną na skutek zmian sezonowych, podniesienia stanu wód i rozmoknięcia gruntów, stopień przekraczalności szeregu odcinków terenu znacznie się obniża. Danych o wspomnianych warunkach nie można zdobyć na podstawie mapy.

Analiza i ocena terenu dokonana na podstawie samej tylko mapy jest z reguły ograniczona i niewyczerpująca. Dlatego obok mapy należy wykorzystywać inne różnorodne źródła danych o terenie / rekonesans, zdjęcia, opisy i t.p. /.

B. Studiowanie terenu metodą rekonesansu.

Ze wszystkich sposobów studiowania terenu, rekonesans daje najlepsze i najwierniejsze, rzeczywiste dane jakkolwiek i on wykazuje ograniczone możliwości.

Rekonesans pozwala na wszechstronne i bezpośrednie studium i ocenę terenu z uwzględnieniem wszystkich najistotniejszych aktualnych elementów i czynników, mogących wywrzeć określony wpływ na działania bojowe wojsk.

Jednak ograniczony zasięg obserwacji, zwłaszcza w terenie silnie pociętym, pokrytym lub porośniętym, nie pozwala na objęcie dużej przestrzeni i dlatego studiowanie terenu metodą rekonesansu nawet na szczeblach taktycznych niewystarczające.

Rekonesans pozwala na dokładne przestudiowanie terenu po stronie własnej, nie pozwala natomiast na pełne rozpoznanie terenu nieprzyjaciela.

Rekonesans daje możliwość przestudiowania warunków i właściwości terenu tylko w określonej porze roku i przy określonych warunkach meteorologicznych, nie może dać obrazu warunków terenowych w dowolnym okresie roku co zapewnia dobry opis wojskowo-geograficzny. Dla szczegółowego przestudiowania warunków terenowych metodą rekonesansu potrzeba stosunkowo dużo czasu, co w warunkach szybkiego przebiegu działań szczególnie w dynamice walki utrudni znacznie przeprowadzenie rekonesansu.

Możliwości studiowania terenu metodą rekonesansu są w znacznym stopniu ograniczone położeniem bojowym, rozmiarami terytorium, porą roku lub doby oraz stanem warunków meteorologicznych. W celu pełnego przestudiowania terenu, dowódcy i sztaby muszą wykorzystywać obok map i rekonesansu dane innych źródeł rozpoznania.

C. Studiowanie terenu na podstawie zdjęć lotniczych.

Ten sposób studiowania terenu zaczęto wykorzystywać w okresie pierwszej wojny imperialistycznej, a szerokie zastosowanie znalazł on dopiero podczas drugiej wojny światowej.

Armia Radziecka dokonywała zdjęć lotniczych pasów i rubieży przed każdą ważniejszą operacją zaczepną lub obronną. W operacji berlińskiej, powierzchnia sfotografowanego obszaru wynosiła 3,8 tys. km². / Powierzchnia równa około 1/3 terytorium Polski. /

Zdjęcia lotnicze dają dokładne aktualne dane o ukształtowaniu powierzchni, pokryciu, rubieżach terenów pozycyjnych, punktach oporu, rejonach umocnionych, wyciach, węzłach komunikacyjnych, charakterze lasów, rejonów zatopionych, przeszkód wodnych, okręgów przemysłowych i tp.

Na podstawie zdjęć lotniczych nie można jednak rozpoznać głębokości i szybkości prądu rzeki, charakteru bagien i tp.

Skomplikowana technika robienia zdjęć lotniczych /konieczność posiadania samolotów, laboratoriów, poważnej ilości wysokokwalifikowanego personelu/ umożliwia produkcję zdjęć lotniczych tylko na wyższych szczeblach dowodzenia / od armii wzwyż/.

Współczesna technika fotografowania pozwala na wykonywanie zdjęć perspektywicznych i stereoskopowych, co znacznie ułatwia studium terenu i jego pokrycie.

D. Studiowanie terenu na podstawie danych z rozpoznania wojskowego / badanie jeńców, ludności cywilnej/.

Metoda ta jest szeroko stosowana w wojskach i stanowi często poważne i jedyne źródła wiadomości o niektórych szczegółach terenu.

Działanie patroli, grup wypadowych, przesłuchanie jeńców i ludności miejscowej, może dać szereg ważnych i potrzebnych danych o terenie.

Dane uzyskane od jeńców i ludności miejscowej szczególnie w kraju przeciwnika należy sprawdzać i porównywać z wiadomościami ^{uzyskanymi} z innych źródeł rozpoznania.

E. Studiowanie terenu i jego właściwości na podstawie opisów wojskowo-geograficznych.

Opracowanie planów wojennych wymaga głębokich różnorodnych i wszechstronnych studiów, w tym studiów wojskowo-geograficznych, których wyniki badań ujmuje się w formie opisów wojskowo-geograficznych.

Opisy wojskowo-geograficzne przygotowują odpowiednie Oddziały Sztabu Generalnego i Sztabów Okręgów Wojskowych na długo przed rozpoczęciem wojny.

O ile już w okresie pokojowym konieczne jest prowadzenie studiów i badań wojskowo-geograficznych i sporządzenie odpowiednich opisów terenu, problem ten nabiera szczególnej wagi w okresie wojny.

Charakter / sposób ujęcia i szczegółowości / opisu wojskowo-geograficznego zależy od celu i przeznaczenia danego opracowania. Stąd też metoda sporządzania opisów wojskowo-geograficznych poszczególnych obiektów nie jest jednakowa i zależy od konkretnego celu.

Opisy wojskowo-geograficzne mogą dotyczyć teatrów działań wojennych, kierunków strategicznych, oddzielnych krajów, operacyjnie ważnych rejonów lub rubieży teatru. Opisy te są oczywiście opracowaniami bardzo obszernymi zawierającymi dane o zasadniczych czynnikach terenu mogących wywrzeć istotny wpływ na działania bojowe wojsk oraz na przebieg walki zbrojnej. Dobrze opracowane opisy wojskowo-geograficzne, zawierające odpowiednie mapy zestawienia statystyczne i wykresy jako materiał poglądowy uzupełniają te szczegóły terenu, których brak na mapach wojskowych.

Opisy wojskowo-geograficzne sporządza się na podstawie różnorodnych źródeł, a materiał w nich zawarty może być wykorzystany do pogłębienia znajomości terenu.

Na podstawie opisów wojskowo-geograficznych oraz innych źródeł / o których mowa niżej / sporządza się notatki wojskowo-geograficzne na konkretne kierunki operacyjne / rejony działań / zgodnie z przewidywanymi rodzajami operacji / natarcie, obrona / i przy uwzględnieniu konkretnej pory roku / zima, lato /.

Wykorzystywanie notatek wojskowo-geograficznych ma szczególne znaczenie przede wszystkim na szczeblu operacyjnym, gdzie głębokość operacji sięga 400-500 km, a szerokość pasów natarcia do 300 km i więcej. W tak dużym pasie terenu warunki fizyczno-geograficzne, ekonomiczne i polityczne są zazwyczaj bardzo zróżnicowane. W zależności od zadania i położenia dowódca wybiera najbardziej odpowiednią metodę studiowania terenu - jednak tylko wykorzystanie wszystkich dostępnych źródeł i możliwości zapewnia, prawidłową i słuszną ocenę wpływu właściwości terenu i warunków polityczno-ekonomicznych na działania bojowe wojsk.

Dowódcy szczebla taktycznego przeprowadzają rozpoznanie i studiują teren metodą rekonesansu, osobistej obserwacji pola walki wykorzystania mapy oraz danych z rozpoznania wojskowego.

Dowódcom szczebla operacyjnego nie wystarczają wskazane metody z uwagi na dużą przestrzeń oraz zakres interesujących ich zagadnień.

Dowódcy i sztaby szczebla operacyjnego wykorzystują następujące sposoby studiowania terenu oraz warunków ekonomicznych i politycznych.

- rekonesans na kierunku głównego uderzenia;
- studiowanie mapy;
- rozpoznanie wojskowe i specjalne fotografowanie, wiadomości z badań jeńców, zbiegów, ludności cywilnej, partyzantów i tp/;

- studiowanie terenu przy pomocy notatki wojskowo-geograficznej.

Sporządzenie notatki wojskowo-geograficznej poprzedza pracowity etap zbierania i systematyzowania danych o terenie.

Literatura dla przestudiowania danego pasa /rejonu/ działań i sporządzenia notatki o terenie jest obszerna i nie ogranicza się tylko do opisów wojskowo-geograficznych TDW i krajów.

Źródła, które można wykorzystać w celu sporządzenia notatki wojskowo-geograficznej są różnorodne, począwszy od opisów wojskowo-geograficznych, a skończywszy na źródłach naukowych i statystycznych.

Przy studiowaniu warunków fizyczno-geograficznych można wykorzystać następujące materiały:

- mapa geograficzna, wojskowe i specjalne / fizyczne, geologiczne, hydrologiczne i meteorologiczne /;
- opisy wojskowo-geograficzne, podręczniki, przeglądy geograficzne i różnorodne statystyki;
- prace naukowe i statystyczne z zakresu leśnictwa, geologii, meteorologii, klimatologii, hydrologii itp.

Przy studiowaniu komunikacji można wykorzystać mapy komunikacyjne i materiały instytucji komunikacyjnych / Min. Komunikacji, Floty morskiej, rzecznej i tp/.

Przy studiowaniu zasobów miejscowych / żywności, pasza, opał, surowce, przemysł / wykorzystuje się mapy gospodarcze, materiały planowania i statystyki przemysłu handlu i rolnictwa.

Przy studiowaniu ludności i osiedli można wykorzystać:

- mapy podziału administracyjnego;
- konstytucje państw;
- opisy dużych miast i portów;
- organy prasy, statuty i programy partii politycznych;
- encyklopedie i prace naukowo-badawcze.

Źródła te należy wykorzystywać krytycznie.

Warunki ekonomiczne, polityczne i komunikacyjne ulegają stałym zmianom. Zmienia się stan dróg, ilość, jakość przepraw, mostów, rozmieszczenie ważniejszych obiektów przemysłowych, ilość i charakter rejonów ekonomicznych, gęstość zaludnienia, stosunki klasowe, podział administracyjny i tp.

Przestudiowanie terenu i jego właściwości na szczeblu operacyjnym jest trudne bez prawidłowo przygotowanej notatki wojskowo-geograficznej.

2. Notatka wojskowo-geograficzna, jej przeznaczenie i rodzaje.

Notatkę wojskowo-geograficzną opracowują Oddziały Operacyjne Armii i Frontu przy współpracy oficerów sztabu, przedstawicielei rodzajów wojsk i służb w celu przygotowania danych o warunkach fizyczno-geograficznych, komunikacyjnych, ekonomicznych i politycznych określonego pasa, kierunku / rejonu działań / na którym dany związek operacyjny ma wykonywać konkretne zadanie bojowe.

Z notatki wojskowo-geograficznej korzysta dowódca i sztab ogólnowojskowy oraz dowódcy i sztaby rodzajów wojsk i służb zarówno w okresie przygotowania jak i prowadzenia operacji.

Notatka wojskowo-geograficzna jest pomocniczym dokumentem sztabu.

Znaczenie notatki wojskowo-geograficznej polega na tym, że zawarta w niej charakterystyka najistotniejszych czynników terenowych, mających podstawowe znaczenie dla konkretnej operacji ułatwia dowódcom prawidłową ocenę kierunku operacyjnego lub rejonu działań oraz prawidłową organizację i prowadzenie operacji stosownie do właściwości terenu i warunków ekonomicznych i politycznych.

Notatka wojskowo-geograficzna zabezpieczona przewidkowie planowania operacji, zgodnie z zasadami...

Dobrze opracowana notatka wojskowo-geograficzna powinna być krótka, konkretna w formie i treści, powinna zawierać tylko sprawdzone dane, które wpływają na decyzje dowódcy i działania bojowe wojsk.

Krótkość notatki można osiągnąć drogą wydzielenia materiału sprawdawczego i załączenia go w formie tablic, zestawień i schematów.

W zależności od przeznaczenia rozróżniamy notatkę ogólnowojskową i specjalną. Pierwsza przeznaczona jest dla dowódcy i sztabu ogólnowojskowego, druga dla dowódców i sztabów rodzajów wojsk lub służb. Notatka może być sporządzona na operację zaczepną lub ochronną, na marsz lub koncentrację wojsk.

W zależności od rodzaju wojsk i operacji notatka wojskowo-geograficzna może mieć różny układ i treść.

Typowy układ notatki wojskowo-geograficznej dla związku ogólnowojskowego może być następujący w / jeden z wariantów /

1. ogólne dane o kierunku / części / kierunku działań bojowych /.
2. Warunki wojskowo-geograficzne / pasa, wojny, kierunku / i ich wpływ na działania bojowe wojsk.
3. Warunki komunikacyjne.
4. Sieć lotnisk.
5. Sieć środków łączności.
6. Miejscowe zasoby gospodarcze.
7. Warunki polityczne.
8. Osiedla.
9. Fortyfikacje i umocnienia.

3. Treść notatki wojskowo - geograficznej.

Właściwości fizyczno-geograficzne, komunikacje, ekonomiczne i polityczne terenu, należy ujmować z punktu widzenia ich wpływu na działania bojowe wojsk.

Właściwości wyszczególnionych czynników rozpatrujemy z punktu widzenia:

- przekraczalności terenu dla poszczególnych rodzajów wojsk w określonej porze roku, w której przewiduje się organizację i prowadzenie działań;
- możliwości obserwacji w zależności od ukształtowania powierzchni, pokrycie terenu i warunków meteorologicznych;
- ilości i charakteru przeszkód naturalnych oraz warunków ich pokonania;
- ilość i charakteru istniejących rubieży terenowych, dogodności prowadzenia ognia oraz właściwości maskowniczych danego terenu;
- ilości i rodzaju materiałów budowlanych dla rozbudowy umocnień polowych / cement, żwir, drzewo i tr /;
- warunków dowozu i ewakuacji oraz możliwości zabezpieczenia wojsk w opak, wałę, żywność, turaż, kosztach eksploatacji zasobów miejscowych.

Z punktu widzenia potrzeb bojowych armii, za najważniejsze należy uważać:

- warunki fizyczno-geograficzne / ukształtowanie powierzchni, gleby i grunty, hydrografię, zalesienie, klimat /;
- sieć komunikacyjną i stałe linie łączności;
- fortyfikacje;
- miejscowe zasoby materiałowe;
- zaludnienie i osiedla;

Biorąc pod uwagę zasady opracowania notatki wojskowo-geograficznej, jej układ i treść poszczególnych rodzajów może być następująca / jeden z wariantów /.

1. Ogólne dane o kierunku operacyjnym / pasie, rejonie
działań /.

W tym rozdziale należy podać:

- granice pasa / rejonu / północną, południową, wschodnią i zachodnią ;
- największy i najmniejszy rozmiar / szerokość oraz ogólną głębokość /;
- położenie geograficzne kierunku / rejonu /, położenie w stosunku do sąsiadów i obiektów operacyjnych na teatrze działań wojennych obiektów przemysłowych, administracyjnych, węzłów, dróg, lotnisk, umocnień ;
- skład geograficzny i polityczny kierunku /rejonu/;
- znaczenie kierunku /rejonu/ wypływające z czynników politycznych, ekonomicznych i geograficznych;
- krótką ocenę pojemności kierunku /rejonu/ i wypływające stąd wnioski.

2. Warunki fizyczno-geograficzne kierunku pasa rejonu
i ich wpływ na działania bojowe wojsk.

Rozdział ten ujmuje się według następujących zagadnień:

- a/ ukształtowanie powierzchni;
- b/ gleby i grunty;
- c/ hydrografia;
- d./ zalesnienie terenu;
- e/ klimat;

a/ Ukształtowanie powierzchni.

Charakterystyka dowolnej rzeźby terenu powinna wskazać ogólne warunki przekraczalności, manewru i ześrodkowania sił na ważniejszych kierunkach.

W podrzdziale tym należy przeanalizować i scharakteryzować:

- ogólny obraz rzeźby terenu;
- stopień dostępności / przekraczalności / terenu dla różnych rodzajów wojsk i transportu;
- działy wód, ich kierunki, panujące rejony /wzgórza/;
- kierunki grzbietów, wzniesień, dolin / ich wysokość względną i bezwzględną i kąt nachylenia stoków /;
- stopień pocięcia terenu / rzekami, kanałami, jeziorami, parowami, wąwozami, wąskimi dolinami i tđ/;
- istniejące ważniejsze rubieże i rejony, których opanowanie lub utrzymanie wpływa na przebieg działań bojowych / możliwości rozwinięcia powodzenia wykonywania manewru, zabezpieczenia obserwacji i tđ/.

Na podstawie faktycznych danych należy dać operacyjno-taktyczną ocenę stopnia wpływu rzeźby terenu na działania bojowe wojsk, współdziałanie, dowodzenie, użycie wojsk i techniki, na rażące działanie broni atomowej, chemicznej i bakteriologicznej.

b/ Gleby i grunty:

- W tym podrzdziale należy określić typ gruntów i ich rozmieszczenie oraz scharakteryzować:
- przekraczalność terenu w określonej porze roku;
 - głębokość wód zaskórnych i ich wpływ na możliwość rozbudowy urządzeń inżynieryjnych;
 - warunki inżynieryjnej rozbudowy umocnień polowych /transzei, schronów, schronisk/;
 - możliwości rozbudowy dróg i lotnisk polowych;
 - wpływ gleb i gruntów na efektywność użycia broni atomowej i bojowych środków promieniotwórczych.

6/ Hydrografia / morza, rzeki, kanały, jeziora, bagna /.

W podrozdziale tym należy ocenić warunki zaopatrzenia wojsk w wodę i warunki przeprowadzenia zabiegów sanitarnych i dezaktywacji.

Charakterystykę hydrografii należy ujmować z punktu widzenia:

- operacyjno-taktycznego znaczenia rurek wodnych jako przeszkód terenowych;
- wykorzystania sieci rzek i kanałów, jako dróg dowozu i ewakuacji;
- znaczenia wód, jako zbiorników zabezpieczających ludzi, technikę bojową i dezaktywację.

Na wstępie opisu poszczególnych elementów hydrografii / mórz, rzek, kanałów, jezior, bagien / należy dać ogólną ich charakterystykę / położenie, układ, gęstość sieci, kierunki biegu, czas wionennego i jesiennego przyboru wód, możliwości wykorzystania sieci hydrograficznej jako szlaków komunikacyjnych /.

M o r z a:

Przy charakterystyce mórz, należy określić:

- charakter linii brzegowej, ilość, rodzaj, i charakter zatok, zalewów, cieśnin, wysp, półwyspów, fiordów, miejsc dogodnych dla ześrodkowania i ukrycia okrętów wojennych i handlowych;
- głębokość wód przybrzeżnych, rejony mielizn, okres zamarzania, szerokość przybrzeżnego pasa lotu, grubość pokrywy lodowej;
- wysokość i charakter brzegu, możliwości dostępu do brzegów od strony morza i lądu, ilość i rozmiary plaż, charakter terenu brzeżnego, drogi wzdłuż brzegu i w głąb lądu, właściwości mechaniczne nadbrzeżnego pasa, ilość opskłu, materiałów budowlanych i słodkiej wody do picia;

- ilość i stopień rozwinięcia umocnień nadbrzeżnych,
ilość i rodzaj portów i przystani;
- przypływy i odpływy morza;
- dane o pogodzie / mgły, wiatry, sztormy, opady i td/.

Rzeki i kanały.

Przy charakterystyce rzek i kanałów należy scharakteryzować ważniejsze rzeki i kanały i to pod kątem widzenia ich znaczenia jako przeszkód przeciwozłgowych i dróg komunikacyjnych oraz wskazać warunki wodowania hydroplanów.

W szczególności należy określić: położenie rzeki, kierunek biegu, szerokość, głębokość, szybkość prądu, charakter dna i doliny rzeki, ilość ważniejszych wysp, wodospadów, progów, przepraw, stałych mostów i brodów.

W zależności od pory roku, należy scharakteryzować długość wiosennego i jesiennego przyboru wód, stopień zatopienia doliny rzecznej, okres zamarzania i tajania, średnią grubość pokrywy lodowej.

Przy charakterystyce rzek żeglownych należy zwrócić uwagę na długość żeglownego odcinka rzeki, ilość ważniejszych przystani i urządzeń hydrotechnicznych / śluzy, zapory /, na warunki nawigacyjne na ilość stocznii i warsztatów remontowych.

J e z i o r a:

Duże jeziora należy opisywać podobnie jak morza.

Przy charakteryzowaniu pojedynczych ważniejszych jezior należy wskazać: długość, szerokość, głębokość, żeglowność, możliwości wykorzystania jezior do wodowania hydroplanów, a w zimie do rozbudowy lotnisk na lodzie.

Przy charakteryzowaniu zgrupowania jezior należy określić:

- położenie pojezierza względem ważniejszych obiektów operacyjnych;
- szerokość, długość, głębokość masywu jeziornego;
- charakter brzegów;
- charakter przylegającego terenu;
- okres zamarzania;
- grubość pokrywy lodowej;
- ilość i szerokość przesmyków pomiędzy jeziorami;
- warunki forsowania.

B a g n a:

Przy scharakteryzowaniu bagien należy określić: stopień zabagnienia pasa /rejonu/, rozmiary i typy bagien należy scharakteryzować podejścia do rejonów zabagnionych, określić charakter powierzchni i pokrycia, wskazać urządzenia melioracyjne, drogi, groble i możliwości obejścia bagien, określić okres zamarzania, grubość pokrywy, rejonny oparzelisk.

Należy również określić położenie bagien w stosunku do ważnych obiektów operacyjnych oraz wskazać możliwości ich zatopienia.

Zalesienie terenu:

Przy ogólnej charakterystyce zalesienia pasa /rejonu/ należy określić:

- stopień zalesienia;
- rozmieszczenie i rozmiary ważniejszych masywów leśnych;
- charakter i rodzaj lasów /rodzaje drzew, wysokość, wiek, grubość drzewostanu, jego gęstość, rodzaj podszycia i charakter gruntów;
- warunki obserwacji;

- możliwości wykorzystania drewna jako budulca;
- właściwości maskownicze, /gęstość lasu, polany, wyręby i t.d./;
- przekraczalność / drogi, przesieki, gęstość drzewostanu, podszycie /.

W tym podrozdziale należy dać również krótką ocenę wpływu zależenia na użycie broni atomowej, chemicznej i środków zapalających.

Klimat i warunki meteorologiczne.

Tu należy określić: temperaturę, ciśnienie atmosferyczne, reżim wiatrów i opadów charakterystycznych dla danego miesiąca lub pory roku.

W zależności od zadania i pory roku niezbędne są wiadomości o grubości pokrywy śnieżnej, okresie sanny i czasie tajnienia. Należy scharakteryzować wpływy konkretnych warunków meteorologicznych na użycie broni atomowej, napalbu, broni chemicznej i bakteriologicznej.

Niezbędnym jest przy tym wskazać wpływ tych warunków na pozostałe czynniki fizyczno-geograficzne i działania bojowe wojsk.

Istniejące rubieże terenowe.

W zakończeniu rozdziału "warunki fizyczno - geograficzne" należy sformułować wnioski dotyczące całokształtu warunków i ich wpływ na koncentrację, rozwinięcie i działania bojowe wojsk. Należy przy tym określić ważniejsze rubieże terenowe, mające szczególne znaczenie dla prowadzenia operacji.

3. Warunki komunikacyjne.

Warunki komunikacyjne - charakteryzuje się według poszczególnych rodzajów sieci komunikacyjnej /kolejowej, samochodowej, wodnej śródlądowej, morskiej i lotniczej /.

Drogi kolejowe.

Charakterystyka dróg kolejowych powinna wyjaśnić:

- gęstość sieci;
- ilość i charakter dróg defrontowych i rękadowych;
- przepustowość, dopuszczalną szybkość pociągów i obciążenie na oś;
- techniczny stan dróg /nawierzchnie, spadki, łuki, urządzenia sygnalizacyjne, mosty, wiadukty, tunele, rampy /;
- dogodność odcinków do załadunku i wyładunku wojsk;
- stacje i ich charakterystyka /rozjazdy, bloki, objazdy, parowozownie, warsztaty remontowe/;
- odległości pomiędzy stacjami zaopatrywania w wodę i paliwo, składy opału i smarów;
- łączność pomiędzy stacjami;
- ważniejsze węzły kolejowe.

W zakończeniu należy dać krótką ocenę możliwości przewozowych i wykonywania transportów operacyjnych i zaopatrzeniowych.

W każdym wypadku należy wskazać "wąskie gardło" sieci kolejowej na danym kierunku.

Drogi samochodowe.

Oprócz ogólnej charakterystyki sieci dróg /gęstość dróg i ich kierunki, klasyfikacja i zgrupowanie /, należy określić:

- ilość i rodzaj dróg;
- szerokość dróg i możliwość dwukierunkowego ruchu;
- dopuszczalną prędkość ruchu pojazdów;
- rodzaj nawierzchni;
- nośność i charakter mostów oraz ważniejszych węzłów dróg;
- ilość dróg defrontowych i rękadowych.

Na podstawie analizy należy wskazać możliwości wykonywania transportów operacyjnych i zaopatrzeniowych oraz rozbudowy dróg na przełaj.

Drogi wodne śródlądowe.

W tym podrozdziale daje się ogólną charakterystykę rzek żeglownych, kanałów i jezior z oceną możliwości ich wykorzystania dla dokonywania transportów operacyjnych i zaopatrzeniowych oraz działań flotylli rzecznych przy współdziałaniu z wojskami lądowymi. Podaje się krótką charakterystykę przystani, baz zaopatrzenia, doków i warsztatów remontowych wskazując:

- stopień rozwoju sieci dróg;
- szerokości i głębokość rzek i kanałów;
- urządzenia nawigacyjne;
- urządzenia hydrotechniczne;
- przystanie;
- porty;
- warsztaty remontowe i doki.

W wypadku opisu kierunku /rejonu/ przylegającego do morza, należy scharakteryzować główne szlaki morskie, styki dróg morskich i lądowych, porty przeładunkowe, przystanie, porty i bazy zaopatrzeniowe marynarki wojennej, możliwości współdziałania marynarki wojennej z wojskami lądowymi.

W krótkich wnioskach należy wskazać ogólną ocenę i stopień zabezpieczenia kierunku /rejonu/ przez sieć dróg tak w strefie własnej jak i przeciwnika oraz dać krótką ocenę możliwości transportowych.

4. Sieć lotnisk.

Rozdział ten powinien zawierać krótką charakterystykę węzłów i najbardziej ważnych lotnisk.

Pożądane są dane o stopniu przygotowania lotnisk, składach materiałowych i warsztatach remontowych, o podziemnych składach paliwa i smarów, o koszarach i innych pomieszczeniach dla wojsk lotniczych, o podziemnych dojazdach do lotnisk.

W rozdziale tym podaje się poza tym krótką charakterystykę warunków maskowania i możliwości rozbudowy lotnisk polowych.

5. Sieć i środki łączności.

W tym rozdziale należy podać dane o miejscowej stałej sieci łączności. / Układ, gęstość, kierunki sieci, podziemne i podwodne kable, ważniejsze węzły łączności przewodowej / oraz o rozmieszczeniu i charakterze ważniejszych radiostacji.

6. Miejscowe środki zaopatrzenia.

Przy podaniu ogólnej charakterystyki warunków ekonomicznych pasa /rejonu/ należy wskazać:

- możliwości wykorzystania miejscowych środków żywnościowych i furazowych / Zboże, ziemniaki, jarzyny, mięso, tłuszcz, produkty mleczne, ryby, konserwy, cukier, tytoń, spirytus, siano, słoma i t.p. /;
- możliwości opałowe;
- budowlane /drewno, cement, i t.p./;
- możliwości wykorzystania urządzeń przemysłu spożywczego /piekarnie, mleczarnie /;
- możliwości wykorzystania warsztatów i urządzeń przemysłu energetycznego, maszynowego i tekstylnego do prowadzenia remontów techniki bojowej / uzbrojenia środków transportowych i umundurowania /;
- wskazać ważniejsze rejonu rozmieszczenia ośrodków przemysłowych i obiektów energetycznych / elektrownie, transformatory, linie wysokiego napięcia /;

- rejonny rezerw surowcowych, żywnościowych i przemysłu.

W zakończeniu należy sformułować wnioski odnośnie warunków eksploatacji zasobów miejscowych i wykorzystania warsztatów i urządzeń przemysłowych w interesie walczących wojsk.

7. Warunki polityczne.

W tym rozdziale podaje się krótkie wiadomości o mieszkańcach danego pasa /rejonu /.

W szczególności należy scharakteryzować:

- liczebność i rozmieszczenia ludności, podział klasowy, partie polityczne i ich wpływ na masy, stosunek ludności do wojny, wojsk własnych i przeciwnika;
- obyczaje mieszkańców, stosunki narodowościowe, religijne, stan oświaty;
- możliwości wykorzystania miejscowych rezerw ludzkich dla potrzeb budowy komunikacji, rozbudowy umocnień polowych, zabezpieczenia przeciwpożarowego i tp.

8. Osiedla.

W tym rozdziale podaje się krótkie wiadomości o rozmiarach miast i wsi, wskazuje się średnie odległości pomiędzy osiedlami i daje się krótką charakterystykę typowego rozplanowania miast i wsi oceniając możliwości szybkiego przystosowania do obrony.

W dużych szczególnie ważnych miastach należy scharakteryzować dworce kolejowe, porty, przystanie, stacje telefoniczno-telegraficzne, radiostacje, szpitale, urządzenia podziemne / metro i tp.p./, gazownie, stacje wodociągowe i t.p.

Oprócz tego należy scharakteryzować stan urządzeń sanitarnych i weterynaryjnych oraz możliwości rozmieszczenia wojsk.

Należy dać również krótką charakterystykę warunków walki w miastach i wsiach.

9. Fortyfikacje:

W tym rozdziale podaje się krótkie dane o umocnieniach stałych i polowych na całą głębokość operacji.

Ogólne wnioski i propozycje:

Notatkę wojskowo-geograficzną kończy się ogólnymi wnioskami i propozycjami.

Ogólne wnioski formuluje się na podstawie całokształtu warunków fizyczno-geograficznych, ekonomicznych, politycznych i operacyjno-taktycznych i ujmuje się pod kątem widzenia wyboru rejonów rozmieszczenia, kierunku głównego uderzenia i użycia rodzajów wojsk.

Z a ł ą c z n i k i:

Do notatki wojskowo-geograficznej mogą być załączone materiały kartograficzne i statystyczne obrazujące charakter terenu.

Mapa przeglądowa o dużej podziałce, na której uwidacznia się granice kierunku, pasa /rejonu/ i najbardziej ważne obiekty o znaczeniu operacyjnym / ośrodki polityczne, administracyjne, ważniejsze rubieże terenowe /;

- b/ Schemat dróg na którym zaznacza się drogi dofrontowe i rokadowe /kolejowe, samochodowe, wodne, śródlądowe, morskie szlaki komunikacyjne /.
- c/ Schemat lotnisk sporządza się na mapie, na której oznacza się węzły lotnisk i bazy lotnicze; a w legendzie podaje się charakter inżynierskiej rozbudowy i pojemność operacyjną lotnisk.

d/ Schemat miejscowej łączności radiowej i przewodowej obrazujący najbardziej ważne stacje /węzły/ telefoniczne, radiostacje oraz kierunki stałej sieci przewodowej;

e/ Schemat fortyfikacji.

Na mapie o dużej podziałce oznacza się szczególne fortyfikacje stałe, rejonu umocnione i umocnienia polowe .

W zależności od konkretnych potrzeb mogą być załączone plany miast, fotografie najbardziej ważnych mostów, węzłów drogowych, portów, a również różnorodne tablice, wykresy i prognoza pogody.

Sporządzenie notatki wojskowo-geograficznej na której w dużej mierze oprze się ocena terenu i warunków ekonomiczno-politycznych stanowi ważne i odpowiedzialne zadanie Oddziału Operacyjnego Sztabu Armii /Frontu/ i dlatego powinno być powierzone oficerom doświadczonym i obeznanym z zagadnieniami wojskowo-geograficznymi.

Dowódca i sztab wykorzystuje notatkę wojskowo-geograficzną przy planowaniu, organizacji i prowadzeniu operacji.

Ścisłe i dokładne dane w poważnym stopniu pomogą dowódcom, sztabom i wojskom w osiągnięciu celów operacji i w najlepszym wykonaniu stojących przed nimi zadań.

OPRACOWAŁ:
SZEFE KATEDRY GEOGRAFIE WOJENNEJ

/-/ D Y D A - ppłk.

Wydrukowano w 200 egz.

Egz. nr 1-200 bibl. tajna

Wyk. Dyda ppłk. 4849

Druk. Olszewska, dn. 200. WRW

